

‘Staat er katholiek boven de deur, draag dat dan uit’

Antoine Bodar houdt niet van halfbakken geloven

Foto: Ruben Schipper

De vrijheid van onderwijs, ruim negentig jaar geleden vastgelegd bij wet (tegenwoordig artikel 23), ligt al sinds het begin van deze eeuw om uiteenlopende redenen onder vuur. Onlangs nog wilde een Bossche bestuursvoorzitter van zijn katholieke veren af, omdat een aantal van zijn scholen op het naambordje niet eens meer een verwijzing naar de oorspong heeft. Priester Antoine Bodar, fel: ‘Een katholieke school die zijn identiteit opheft, heeft geen recht van bestaan meer.’

Antoine Bodar: ‘We hebben een generatie van leraren achter de rug die zich schaamden om katholiek te zijn.’

‘Misschien moet je je afvragen of het bijzonder onderwijs nog wel nodig is’, werpt priester, wetenschapper, hoogleraar, schrijver en mediapersoonlijkheid Antoine Bodar maar meteen de knuppel in het hoenderhok. ‘Hoe we er ook over oordelen, de multi-culturele, seculiere samenleving is een feit. Is het daarom niet beter om van alle scholen openbare scholen te maken en naast het verplichte vak algemene levenbeschouwing afzonderlijke lessen in te voeren met een katholiek, protestants-christelijk, islamitisch of joods-humanistisch karakter?’ Dat vraagt Bodar zich af op zijn Amsterdamse bovenetage, waar de boekenkasten alle wanden beslaan en tot het plafond reiken. ‘Als ik het even beperk tot mijn eigen religie, op veel katholieke basisscholen speelde het geloof de afgelopen jaren nauwelijks nog een rol van betekenis. Als het niet om scholen in achterstandswijken ging waar het Kerstfeest even belangrijk leek als het Suikerfeest, dan ging het wel om scholen waar ze het interessanter vonden om positief over het boeddhisme uit te wijden.’ Hoewel hij daar niet blij mee was – ‘staat er katholiek boven de deur dan moet de school dat ook uitdragen’ – kent hij de achtergrond. ‘We hebben een generatie achter de rug van leraren die zich min of meer schaamden om katholiek te zijn.’

KORTE TERMIJNDENKEN

Een exponent daarvan is volgens Bodar voorzitter Timmers van schoolbestuur Signum in Den Bosch, die de katholieke signatuur wil vervangen door een bijzonder neutrale. officieel omdat veel van zijn scholen nog slechts op papier katholiek zijn. ‘In interviews met hem lees ik als reden ook dat de kerk een tijdlang in een kwade reuk heeft gestaan door de seksschandalen. Ook zou hij moeite hebben om vanuit de hiërarchie (Vaticaan en bisdom, red.) meer nadruk te leggen op de katholieke traditie. Eerlijk gezegd vind ik dat nogal getuigen van korte termijndenken. Er is juist een beweging gaande om weer aan de identiteit van katholieke en protestants-christelijke scholen invulling te geven. Met name orthodox-christelijke scholen gaan daar ver in. Zij zeggen: een leraar die bij ons wil werken moet zich ook houden aan wat in de Bijbel staat over hoe een mens moet leven. Dat is het recht van het bijzonder onderwijs’, benadrukt Bodar. ‘De druk van de politiek op identiteitsgevoelige scholen om een leraar aan te nemen die niet in hun profiel past, of opdragen voorlichting te geven over homoseksualiteit, versterkt die houding alleen maar. Daar sta ik achter. Ik vind dat een bijzondere school, katholiek of protestants-christelijk, een opdracht heeft waar de overheid vanaf moet blijven. Die autonomie, het zelf kunnen bepalen of iets past binnen hun levensopvatting, dat tekent nou juist het bijzonder onderwijs. Een al te orthodoxe identiteit zal veel ouders afschrikken, maar dat is dan maar zo.’

TOEKOMST

Het besluit van de Bossche schoolbestuurder is volgens Bodar koren op de molen van tegenstanders van de vrijheid van onderwijs, de gelijkberechtiging van openbare en bijzondere scholen. Zeker nu het aantal zetels van de gezamenlijke christelijke partijen in de Tweede Kamer de afgelopen verkiezing is teruggeval- len naar 21 zetels. Een niet-confessionele meerderheid zou onder

aanvoering van tegenstander D66 zomaar een streep kunnen zetten door artikel 23, waarin de rechten en plichten van de verschillende denominaties zijn vastgelegd. Vooral in het primair onderwijs speelt de verzuiling nog een rol van betekenis. Ondanks de secularisering volgen nog altijd meer leerlingen bijzonder onderwijs dan openbaar onderwijs.

Bodar: ‘Toch kunnen we niet voorbijgaan aan de vraag: hebben bijzondere scholen nog toekomst? En zo ja, dan zouden met name katholieke scholen hun identiteit flink moeten oppoetsen. Want de kennis van het geloof en haar gebruiken en rituelen is weggezaakt.’ Het bij voorkeur aannemen van katholieke leraren zou wat hem betreft al een stap in de goede richting zijn. Maar ook de naam is belangrijk. ‘Wat is er mis met Theresiaschool, waarom moet dat ineens Kabouterschool worden? En ook niet onbelangrijk, met name in de richting van allochtone ouders en leerlingen, loop niet weg voor de eigen identiteit. Er hangt toch niet voor niets een kruisbeeld in het gebouw.’

Bodar is echter realist genoeg om te beseffen dat benadrukken van de religie ouders kan weggagen die hun keus op een bijzondere school hebben laten vallen vanwege de nabijheid, de kwaliteit of een meer gegarandeerde overdracht van normen en waarden. ‘Maar als je als bijzondere school niet voor duidelijkheid kiest, kun je je zelf net zo goed opheffen, of fuseren met de openbare concurrent.’

Peter Magnée

‘IDENTITEIT IS ALS HET ZURDESEM IN HET BROOD’

In *Schooljournaal* 14 stond een uitgebreid verhaal over het besluit van voorzitter Timmers van schoolbestuur Signum uit Den Bosch de katholieke identiteit in te wisselen voor een van bijzonder neutrale aard. Dit omdat veel scholen hun katholieke identiteit nauwelijks nog uitdroegen. Ongelukkigerwijs stond bij het artikel een foto van basisschool Het Bossche Broek die juist wel werk maakt van haar identiteit. Iets wat trotse leerkracht Marina Hobbelen Timmers per mail liet weten. ‘Iemand vergeleek de katholieke identiteit van een school eens met het zuurdesem in het brood. Je ziet het niet zitten in het brood, maar zonder het zuurdesem is het brood smakeloos.’ Timmers verzekerde haar ongenueanceerd geciteerd te zijn in de pers: ‘De identiteitsvraag van de school is eigendom van de ouders en de school zelf.’